

**L.-Al. Viorel • G. Viorel • A.-Al. Oană • R. Rusu-Oană
I.-V. Varga • C. Mareş • A. Bran**

Legislația privind taxele judiciare de timbru

Soluții • Argumente • Explicații

Editura C.H. Beck
București 2016

Cuprins

Idei inaugurale	VII
Prolog	IX
Abrevieri	XI
O.U.G. nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru	XIII
Art. 1	1
Art. 2	51
Art. 3	61
Art. 4	104
Art. 5	109
Art. 6	116
Art. 7	120
Art. 8	129
Art. 9	134
Art. 10	148
Art. 11	163
Art. 12	170
Art. 13	175
Art. 14	179
Art. 15	185
Art. 16	207
Art. 17	214
Art. 18	217
Art. 19	220
Art. 20	231
Art. 21	235
Art. 22	237
Art. 23	242
Art. 24	254
Art. 25	264
Art. 26	275
Art. 27	285

Art. 28	297
Art. 29	302
Art. 30	325
Art. 31	331
Art. 32	384
Art. 33	386
Art. 34	464
Art. 35	488
Art. 36	491
Art. 37	505
Art. 38	508
Art. 39	531
Art. 40	697
Art. 41	700
Art. 42	702
Art. 43	732
Art. 44	767
Art. 45	770
Art. 46	832
Art. 47	833
Art. 48	834
Art. 49	860
Art. 50	862
Art. 51	863
Art. 52	864
Art. 53	866
Art. 54	875
Art. 55	876
Art. 56	906
Art. 57	907
Art. 58.....	910

Bibliografie.....	911
--------------------------	------------

Index alfabetic.....	923
-----------------------------	------------

Ordonanța de urgență privind taxele judiciare de timbru

nr. 80/2013

(M.Of. nr. 392 din 29 iunie 2013)

cu modificările și completările aduse prin:

- **Legea nr. 138/2014** pentru modificarea și completarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative conexe (M.Of. nr. 753 din 16 octombrie 2014);

- **DCC nr. 387 din 27 mai 2015** referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 29 alin. (1) lit. i) (M.Of. nr. 555 din 27 iulie 2015);

- **O.U.G. nr. 1/2016** pentru modificarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum și a unor acte normative conexe (M.Of. nr. 85 din 4 februarie 2016)

Având în vedere modificarea cadrului legal de desfășurare a procesului civil prin adoptarea Codului de procedură civilă, precum și punerea în aplicare a noilor instituții adoptate prin Codul civil,

ținând seama de faptul că evoluția în plan legislativ menționată nu s-a reflectat într-un mod adecvat și la nivelul cadrului normativ privind taxele judiciare de timbru, care au rămas în principal la nivelul stabilit în anul 1997, actualizat în anul 2010 prin aplicarea indicelui de inflație,

pentru ca sistemul de taxare să reflecte noua structură și dinamică a procesului civil, noile garanții procedurale acordate părților pentru asigurarea unui proces echitabil, precum și acoperirea costurilor suplimentare pentru dezvoltarea infrastructurii și pentru asigurarea logisticii necesare punerii în aplicare a noilor prevederi legale,

ținând cont, astfel, de necesitatea asigurării, pe de o parte, a unui echilibru corespunzător între eforturile bugetare de asigurare a unui serviciu public calitativ și obligația cetățeanului care folosește acest serviciu de a contribui la susținerea costurilor, dar și, pe de altă parte, a transparenței aplicării normelor în materie implicând o evidență clară asupra tuturor operațiunilor pe care le implică sistemul de taxare,

luând în considerare faptul că neadoptarea în regim de urgență a prezentului act normativ ar conduce la conservarea unui sistem de taxare neadecvat față de liniile trasate prin regândirea sistemului juridic românesc odată cu adoptarea noului Cod civil și a noului Cod de procedură civilă, cu consecințe negative pe planul situației justițiabililor și al nevoilor acute ale sistemului judiciar, dar și al transparenței și disciplinei financiare impuse de exercițiul colectării la buget a sumelor derivând din plata taxelor judiciare de timbru,

având în vedere că aspectele mai sus menționate vizează un interes public și constituie o situație extraordinară, a cărei reglementare nu poate fi amânată, impunând adoptarea de măsuri imediate pe calea ordonanței de urgență,

în temeiul art. 115 alin. (4) din Constituția României, republicată,

Guvernul României adoptă prezenta ordonanță de urgență:

Art. 1

(1) Acțiunile și cererile introduse la instanțele judecătorești, precum și cererile adresate Ministerului Justiției și Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție sunt supuse taxelor judiciare de timbru prevăzute în prezenta ordonanță de urgență.

(2) Taxele judiciare de timbru sunt datorate, în condițiile prezentei ordonanțe de urgență, de către toate persoanele fizice și juridice și reprezintă plata serviciilor prestate de către instanțele judecătorești, precum și de către Ministerul Justiției și Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

(3) În cazurile anume prevăzute de lege, acțiunile și cererile introduse la instanțele judecătorești, precum și cererile adresate Ministerului Justiției și Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție sunt scutite de la plata taxelor judiciare de timbru.

Sumar

I. Osatura comentariului	2
II. Scurt istoric al reglementării	3
1. Legea timbrului din 1927	3
2. Decretul nr. 199/1955 asupra taxelor de timbru și Instrucțiunile Ministerului Finanțelor nr. 1711/1960	4
3. Legea nr. 146/1997 și Normele metodologice la acestea	5
4. Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80/2013	6
III. Trăsături specifice ale Ordonanței	6
1. Perspective evolutive	6
2. Neajunsuri ale Ordonanței	8
2.1. Lacune normative	8
2.2. Carențe de ordin terminologic	12
2.3. Soluții neinspirate și inoportune	14
2.4. Concluzii preliminare	15
IV. Unele principii care guvernează materia taxelor judiciare de timbru	17
1. Principiul teritorialității Ordonanței	17
2. Aplicabilitatea limitată a regulilor de taxare	17
3. Universalitatea obligației de plată	18
4. Autonomia normativă a taxelor judiciare de timbru	19
5. Natura imperativă a normelor din materia taxelor judiciare de timbru	19
6. Unicitatea taxei	19
7. Taxele nu diferă în raport de instanța care soluționează cererea	20
8. Exclusivitatea taxării cererilor și căilor de atac formulate de părți	20
V. Constituționalitatea Ordonanței din perspectiva urgenței sale	21
1. Considerații prealabile	21
2. Justificarea urgenței și a situației extraordinare	21
3. Confirmarea de către chiar instanța noastră de contencios constituțional a constituționalității Ordonanței din perspectiva dispozițiilor art. 115 alin. (4) din Legea fundamentală	21
4. Evaluare critică a poziției Curții Constituționale	22
4.1. Analiza superficială a Curții	22
a) Soluția propriu-zisă a Curții	22
b) Argumentul lipsei unei reflecții în planul taxelor judiciare de timbru decurgând din modificarea cadrului legislativ	22
c) Argumentul conform căruia neadoptarea Ordonanței ar fi condus la conservarea unui sistem de taxare neadecvat	24

4.2. Caracterul unanim al soluției	26
4.3. Concluzii	26
VI. Definiția legală a taxelor judiciare de timbru	26
VII. Destinația sumelor încasate cu titlu de taxe judiciare de timbru	28
1. Privire comparativă asupra diferitelor sisteme adoptate de statele europene	28
2. Destinația sumelor încasate cu titlu de taxe judiciare de timbru în România	29
VIII. Regula obligativității taxării și excepția scutirii de la plata taxei judiciare de timbru	31
1. Regula obligativității achitării taxei judiciare de timbru	31
1.1. Normalitatea timbrării	31
1.2. Legalitatea, constituționalitatea și convenționalitatea timbrării	33
2. Excepția – scutirea de la plata taxei judiciare de timbru	36
2.1. Considerații generale	36
2.2. Tipuri de scutiri fiscale de la plata taxelor judiciare de timbru	37
IX. Justificarea instituirii taxelor judiciare de timbru	38
1. Reprezintă o necesitate publică pentru stat	38
2. Descurajarea procesivității excesive	38
3. Reprezintă o sancțiune bănească pentru partea care prilejuiește, în mod injust, judecata	39
X. Necesitatea temperării predilecției legiuitorului spre stabilirea unor taxe judiciare excesive. Apel la rezonabilitate	40
1. Rezonabilitatea stabilirii taxelor este, în primul rând, de resortul legiuitorului	40
2. Tendințele normative de sporire a cuantumului taxelor judiciare de timbru	41
3. Limitele mecanismului ajutorului public judiciar și al acordării facilităților la plata taxelor judiciare de timbru	42
4. Alte opțiuni doctrinare de stăvilire a tendinței de creștere a cuantumului taxelor	44
5. Unele date statistice relative la cuantumul taxelor judiciare de timbru	44
XI. Taxarea prioritară la prima instanță ori în căile de atac?	45
XII. Natura juridică a dispozițiilor	47
1. Controversa	47
2. Interesul practic	47
3. Argumente în sprijinul tezei naturii fiscale a Ordonanței	47
3.1. Instanța supremă însăși a calificat, în jurisprudența sa, Legea nr. 146/1997 drept lege fiscală	48
3.2. Jurisprudența Curții Constituționale în materia taxelor judiciare de timbru	48
3.3. Existența unor prevederi procedurale, în cuprinsul Ordonanței, nu îi schimbă caracterul fiscal de ansamblu al actului normativ	48
3.4. Scopul fiscal al reglementării	50
3.5. Ordonanța „militază” pentru ocrotirea interesului fiscal al statului	50

Comentariu

I. Osatura comentariului

- 1 Incursiunea în analiza propriu-zisă a actului normativ-cadru în materia taxelor judiciare de timbru debutează cu o scurtă trecere în revistă a **actelor normative** ce s-au **succedat**, de-a lungul vremii, în materia taxelor judiciare de timbru, cu unele trimiteri la conținutul propriu-zis al acestor reglementări (II). Tot în această parte inaugurală voi examina **particularitățile** Ordonanței, cu elementele sale de evoluție, dar mai ales de involuție, cu accentele critice de rigoare, analiză care va conduce la formularea unor prime concluzii preliminare (III). În continuare voi reliefa unele dintre **principiile** elementare pe

care se grefează actualul act normativ-cadru în materia taxelor judiciare de timbru (IV). În succesiunea logică a comentariului, urmează o scurtă analiză a **constituționalității** Ordonanței din perspectiva absenței caracterului său urgent (V). Urmează unele observații relative la **definiția** legală a taxelor judiciare de timbru (VI), **destinația** sumelor încasate cu titlu de taxe judiciare de timbru (VII), regula **obligativității taxării și excepția scutirii** de la plata taxelor judiciare de timbru (VIII), **justificarea** instituirii taxelor judiciare de timbru (IX). Am găsit de cuviință să dedic una dintre secțiunile comentariului meu **dozării necorespunzătoare a cuantumului** unora dintre taxele judiciare de timbru, temă recurentă și intens dezbătută în doctrina juridică (X). În continuare voi încerca să schițez un răspuns argumentat uneia dintre dilemele doctrinare relativ recente, vizând o posibilă viitoare reșezare a bazelor taxării, în sensul conferirii unei **priorități timbrării în căile de atac**, în raport cu taxarea cererilor în primă instanță (XI). Comentariul articolului inaugural se încheie cu aspectele privitoare la **natura juridică** a dispozițiilor Ordonanței (XII).

II. Scurt istoric al reglementării

1. Legea timbrului din 1927

Privind retrospectiv, actul normativ-cadru în materia taxelor judiciare de timbru l-a 2
constituit, vreme îndelungată, Legea timbrului și a impozitului pe acte și fapte juridice¹⁾
(în continuare, „Legea timbrului din 1927”). Fiind o lege fiscală aflată la începuturile sale,
ea nu putea **curma** decât **controverse** care astăzi par **desuete**.

Fiind o reglementare **rudimentară**, cele mai multe dintre soluțiile reglementate, precum 3
a) instituirea unui **quantum diferit** al timbrului judiciar, **în raport de gradul instanței**
care urma să soluționeze cererea²⁾, b) **timbrarea** propunerilor de chemare la **interogatoriu**,
a propunerilor sau listelor de **martori**, a **întâmpinărilor** și a **concluziilor** scrise ori
c) aplicarea unei **amenzi egale cu însoitul valorii** taxelor și impozitelor, în cazul în care,
pentru plata acestora, se acorda un termen, **nu** ar mai putea fi **concepute astăzi**.

Cu toate acestea, reglementarea conținea și norme raționale care, dacă astăzi ar fi în 4
vigoare, ar fi extrem de **atractive pentru justițiabili**, precum taxarea cererilor de **apel** și
de **recurs** cu o **taxă** având un **quantum fix**³⁾.

¹⁾ M.Of. nr. 92 din 29 aprilie 1927.

²⁾ Bunăoară, pentru cererile de primare ori pentru cererile de recuzare se prevedeau timbre de valori diferite în funcție de instanța care le soluționa – judecătoreie, tribunale și curți de apel [art. 6 alin. (10) și alin. (1) din acest act normativ].

³⁾ „Noul legiuitor a suprimat însă proporționalitatea care ar fi avut de efect să pună o frână la multe apeluri și recursuri introduse numai în scop de a temporiza judecățile și împovăra instanțele” (C. Botez, Noua Lege a timbrului și impozitului pe acte și fapte juridice adnotată și comentată, Ed. Națională, 1927, p. 144). Dar Legea timbrului din 1927 prevedea și diferențieri de quantum în raport de gradul instanței care soluționa apelul sau, după caz, recursul, soluție care astăzi, pentru motive care nu se impune a fi evocate, ar fi neconformă cu Legea fundamentală.

2. Decretul nr. 199/1955 asupra taxelor de timbru și Instrucțiunile Ministerului Finanțelor nr. 1711/1960

- 5 Multă vreme actul normativ-cadru în materia taxelor judiciare de timbru l-a constituit Decretul nr. 199/1955 asupra taxelor de timbru¹⁾ (în continuare, „Decretul nr. 199/1955”). Reglementarea avea un caracter **sumar**, fiind alcătuită din numai 15 articole, concepție de altfel justificată pentru o legislație încă aflată la început de drum. Nu mai puțin adevărat este însă faptul că principiile acestei reglementări aveau să reprezinte mare parte din **pilonii** viitoarei **Legi nr. 146 din 24 iulie 1997** privind taxele judiciare de timbru (în continuare, „Legea nr. 146/1997”) și, consecutiv, ai actualei O.U.G. nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbru (în continuare, „O.U.G. nr. 80/2013” sau, alternativ, „**Ordonanța**”).
- 6 În linii mari, Decretul²⁾ reglementa: a) subiecții taxabili (instituțiile, întreprinderile, organizațiile de orice fel și populația); b) obiectul taxării (acțiuni și cereri, eliberarea unor autorizații etc.); c) cazurile de scutire de la plata taxei, creând, totodată și premisele acordării de către Ministerul Finanțelor a altor scutiri (distinct de ipotezele expres reglementate de Decret), precum și a unor reduceri, eșalonări ori amânări la plată; d) modalitatea de plată a taxei (prin virament, în numerar sau prin aplicarea și anularea de timbre mobile); e) caracterul anticipat al plății taxei; f) diferite măsuri pentru a se garanta plata taxelor de timbru, stabilindu-se amenzi în sarcina celor care primesc sau eliberează acte fără a se fi achitat taxa ori care nu au vărsat sumele încasate în termen la Banca de Stat; g) cazurile de restituire a sumelor achitate cu titlu de taxă; h) premisele adoptării viitoarelor Instrucțiuni ale Ministerului Finanțelor etc.
- 7 În mod surprinzător, Decretul **nu** reglementa un aspect fundamental – *i.e.* **cuantumul** taxelor – prevăzând faptul că lista actelor și faptelor supuse taxării, precum și tariful taxelor urma a se stabili prin hotărâre a Consiliului de Miniștri. Această listă avea să fie reglementată ulterior, prin intermediul Hotărârii nr. 911 din 5 iunie 1955 privind stabilirea listei actelor și faptelor supuse taxelor de timbru și a tarifului taxelor de timbru³⁾.
- 8 O utilitate incontestabilă în practică au avut **Instrucțiunile Ministerului Finanțelor nr. 1711/1960**, date în aplicarea Decretului. *Inter alia*, prin intermediul acestora se dădea o definiție legală a taxelor de timbru, se reglementa darea în debit și se reglementa distincția între tipurile de taxe de timbru (fixe, proporționale și progresive pe tranșe).

¹⁾ Decretul nr. 199 din 20 mai 1955 asupra taxelor de timbru a fost emis de Marea Adunare Națională (B.Of. nr. 14 din 5 iunie 1944).

²⁾ Ceea ce apare drept surprinzător și chiar paradoxal este faptul că Decretul nr. 199/1955 apare, în continuare, în programele legislative, ca fiind în vigoare (în același sens, a se vedea și *D. Dascălu*, *Tratat de contencios fiscal*, Ed. Hamangiu, București, 2014, pct. 664, nota de subsol nr. 3059, p. 917). Desigur că acest act normativ nu apare ca fiind în integralitatea sa în vigoare, ci numai parțial.

³⁾ Aș mai adăuga aici și faptul că, prin intermediul dispozițiilor art. 16 din Hotărârea nr. 1295 din 13 decembrie 1990 au fost abrogate unele părți din Hotărârea nr. 911/1955 [mai exact, pct. I (A 1-8; B 9-12; C 13-24)].

3. Legea nr. 146/1997 și Normele metodologice la acestea

Legislația taxelor judiciare de timbru avea să fie calibrată noilor realități juridico-fiscale, prin intermediul **Legii nr. 146/1997**¹⁾ împreună cu **Normele metodologice** din 22 aprilie 1999 pentru aplicarea Legii nr. 146/1997 privind taxele judiciare de timbru²⁾ (în continuare, „**Normele metodologice**”).

Câteva repere fundamentale relative la materia taxelor judiciare de timbru, în lumina acestei reglementări, dintr-o perspectivă **evolutivă**, pot fi de oarecare interes.

Se amplifică și se diversifică dificultățile de ordin practic decurgând din nesocotirea dreptului de **acces la justiție**, din perspectiva valorii **excesive** a taxelor judiciare de timbru, materializate, ulterior, în multiple condamnări ale României de către instanța de la Strasbourg. Simpla reducere a cuantumului taxelor prin lege **nu** mai putea fi considerată **îndestulătoare**, cel puțin din perspectiva acutei **nevoi de colectare** a veniturilor de către stat și a ineficienței acestei soluții privite din perspectiva **dozajului** dintre **situația patrimonială concretă** a justițiabilului și **cuantumul** în sine al taxei (degeaba se micșora valoarea taxei dacă, pentru justițiabilul care sesiza instanța, cuantumul taxei continua să echivaleze cu o limitare a accesului său la justiție). Se resimțea, prin urmare, nevoia creării unor construcții noi, apte să faciliteze accesul la justiție. Drept urmare, au fost reglementate două mecanisme noi – *i.e.* **ajutorul public judiciar**, în cazul persoanelor fizice și acordarea **facilităților** sub forma reducerilor, eșalonărilor sau amânărilor la plata taxelor, pentru persoanele juridice. Inițial, acestea au fost de resortul Ministerului Finanțelor, fiind ulterior trecute, în mod firesc, în competența instanțelor judecătorești, ca efect al modificărilor Legii nr. 146/1997, ce a urmat admiterii unei excepții de neconstituționalitate de către instanța noastră de contencios constituțional.

Un moment de cotitură l-a constituit **alocarea resurselor financiare** obținute din plata taxelor judiciare de timbru **bugetelor** autorităților publice **locale**, măsură intens criticată în doctrină – și cu argumente pertinente – care a reprezentat o evidentă **involuție** legislativă, aspect asupra căruia voi reveni, în cuprinsul acestui comentariu³⁾.

În sfârșit, din perspectivă formal-cognitivă, ar mai trebui adăugat și faptul că, în doctrină⁴⁾, s-a mai relevat – pe bună dreptate – încă o lacună a legii: nenumăratele modificări, completări ori abrogări ale Legii nr. 146/1997, **neînsoțite de republicări** în Monitorul Oficial al României, au **afectat buna cunoaștere** a conținutului legii și consecutiv corecta **interpretare și aplicare** a actului normativ.

¹⁾ Legea nr. 146/1997 privind taxele judiciare de timbru a fost publicată în M.Of. nr. 173 din 29 iulie 1997.

²⁾ Adoptate prin Ordinul nr. 760/C/1999 privind aprobarea Normelor metodologice pentru aplicarea Legii nr. 146/1997 privind taxele judiciare de timbru al Ministrului Justiției (M.Of. nr. 380 din 10 august 1999).

³⁾ Pe larg, la pct. VI de mai jos.

⁴⁾ V. *Pătulea*, Natura și regimul juridic al taxei judiciare de timbru, raportate la principiul constituțional al egalității în fața justiției, în *Dreptul* nr. 3/2004, p. 87.